

“Sanat bize düşündüğümüzden daha yakın”

Zorlu Center'ın farklı alanlarına 'yerleşen' iki sanat eseri, gündelik rutininizi bozabilecek iki sürpriz aynı zamanda. Şakir Gökçebağ'ın kırık şemsiyelerden oluşturduğu "Black Hole" adlı yerleştirmesi Zorlu Center'ın konser salonu fuayesinde, Meray Akmut'un heykeli "Kozalak" ise park alanında yer alıyor.

ISTANBUL ART NEWS

“Pasif izleyici tek boyutlu algılarla beslenir. Yaratıcı insan eşyanın tabiatını sorgular. Sonuç olarak sanat bir yerde değil, her yerde olabilir ve ne kadar gündelik yaşamın içine girerse, o kadar iyi olur” diyor Şakir Gökçebağ, Zorlu Performans Sanatları Merkezi'nde yer alan "Black Hole" adlı yerleştirmesi için. Çıkış noktası 2009 yılında şemsiyelerle yaptığı "Prefix & Suffix" serisine dayanan çalışma, Gökçebağ'ın farklı zaman aralıklarında açılmış / açılmamış, renkli veya siyah şemsiyeler ile ürettiği çeşitli işlerinin bir devamı niteliğinde. Şemsiyenin çağrıştırdıklarının izinden gitmiş olması muhtemel görünüyor Gökçebağ'ın; rüzgar, fırtına, yağmur, ritim, ses... Örneğin yutulmuş şemsiyelerle yaptığı yerleştirmenin adı "Toccat & Fugue". "O zamanlar bu yerleştirmeler müzikal bir dışavurum izlenimi uyandırmıştı bende" diyor. Zorlu PSM'deki çalışması "Black Hole"da kullandığı kırık / yırtık şemsiyeler de konser salonunun fuayesinde kendi müziğini fısıldıyor.

Zorlu Center'ın park alanında ise bir başka çalışma, Meray Akmut'un organik heykeli "Kozalak" yer alıyor. Akmut da Gökçebağ'dan farklı düşünmüyor, sanat eserleri herkese yakın olmalı derken "Kozalak" heykelini şu sözlerle anlatıyor: Hâlihazırda doğal ve son derece etkileyici bir formu deforme etmeden ve mobilyalaştırmadan sadece boyutunu büyüterek, kendi dengesinde hazırlamaya özen gösterdim. Parka düşmüş gibi yerde yatar pozisyonda duran bu eser, doğa sevgisini teşvik etmek amacıyla sergilenenecek çünkü".

Gökçebağ ve Akmut Zorlu Center'da yer alan çalışmalarını anlatıyor.

Şakir Gökçebağ

Sondan başlarsak, çalışmanız mekana nasıl yerleşti, izleyiciyle buluştu? Herkesle birlikte tüm o düşünme ve üretme sürecinin ardından mekana ve izleyiciyle buluştuğunda ne gördünüz?

Yerleştirmeyi bitirdikten sonra tavana yükselme aşaması ve o yükseklikte uzunca bir süre kendi etrafında dönmesi beni çok etkiledi açıkçası. Bir konser salonunun fuayesinde böyle bir şeyle yeni karşılaşmış gibi, kendimi izleyicinin yerine koyarak onların gözü ile bakmaya çalıştım: Önce kısa bir şaşkınlık belki, sonra 'bu ne olabilir' sorusu, 'acaba kırık şemsiye olabilir mi?' vs. Böyle bir empati kolay olmadı ama. **Kamuya açık alanlarda yer alan ve bunun için üretilen işlerin önemi nedir size göre? İşiniz niye burada yer alıyor?**

Şakir Gökçebağ, "Black Hole"

Sergi mekanları ile kamuya açık alanlar arasında fark var. Birinde izleyici sanat eseri görmeye gidiyor, diğerinde ise gündelik rutin içinde bir sürpriz ile karşılaşılıyor. Bir başka nokta da; sanat eseri kamuya açık alanlarda doğal olarak mekana ilişkisi giriyor. Eğer eser doğru yerdeyse veya o mekana doğru eser yerleştirilmişse, bu durum eser

in avantajına dönüşüyor. Sergi mekânında ise sanat eseri çıplaktır. İzleyicinin hayal gücüne çok iş düşer. Mekana uygun düşünülmüş sanat (Site-specific art) benim tercih ettiğim bir alan.

Bir yerleşime fikrini önce kağıda çizer, sonra atölyemde uygulurum. Sonra belki galeriye, en nihayetinde de kamuya ulaşır. "Black Hole"un konser

salonunun giriş kısmında konumlanması bence çok anlamlı oldu. Ancak sokaklarda görebileceğimiz, atılmış kırık şemsiyelerin böyle bir yerde büyük bir yığın oluşturması, tabii normal olmayan bir şey. Zorlu Center PSM'nin mekana yönelik çağdaş sanat eserlerini planlaması da Türkiye koşullarında normal olmayan, ama örnek olması gereken bir durum.

"Black Hole"un fikrinsel altyapısını, üretim sürecini anlatır mısınız? Bu eser tam olarak nerede, nasıl bir mekansal ilişki içinde sunuluyor?

Bu tür yerleştirmelerin hazırlık dönemi çok uzun oluyor. Her bir aşamasını hazmederek ilerlemek gerekiyor. Çıkış noktası, gramerde ön ve son ek anlamına gelen "Prefix & Suffix" serisi. Nasıl ki, bir kelimenin köküne ilaveler yaparak çok farklı anlamlara gelen kelimeler türetebiliyorsa, nesnelere ekleme ve çıkartmalar yaparak da, asıl görüntülerinin çok ötesinde sonuçlara varabiliyoruz. "Black Hole"da da aynı durum söz konusu. Asıl malzeme şemsiye, neredeyse ilk halini hatırlatmayacak bir şekilde, farklı bir biçimde gösteriyor kendini. Kırık ve yırtık şemsiye yığınının bir konser salonunun fuayesinde o atmosferin bir parçası olması, hatta mimariyi tamamlaması mümkün.

Gündelik nesnelere farklı anlamlar yükleyerek oluşturduğunuz işleriniz gerçek algısını sorgulamak üzerine yaratılıyor. Peki, bugün agoraların, çarşıların yerini alan AVM'ler sizce insanın gerçekle ilişkisine nasıl yansıyor? Bu anlamda lüza endeksli kent insanının mekanikleşmiş tepkilerini, rutin algısını kamuya açık bir alanda bir sanat eseriyle sarsmak mümkün mü?

Evet, bu nokta çok önemli. Algılarımızın rutini, günlük yaşamımızda bizi uyutuyor. Burada benim yaptığım da bu: Stradan görüntüleri yine sradan, basit çözümlerle, sıra dışı hale getirmek. Sanat bize düşündüğümüzden daha yakın aslında. Çevremizdeki eşyaların yeteneklerinden habermiz var mı? Ya da onları hiç fonksiyonlarının dışında düşündük mü? İzleyici ile konuşan, sezgisel diyaloga giren bir obje ya da mekân bizlere neler kazandırmaz ki... Pasif izleyici tek boyutlu algılarla beslenir. Yaratıcı insan eşyanın tabiatını sorgular. Sonuç olarak sanat bir yerde değil, her yerde olabilir ve ne kadar gündelik yaşamın içine girerse, o kadar iyi olur.

Meray Akmut

Zorlu Center Park alanına bir eser üretme fikri nasıl ortaya çıktı? Siz yola çıkarken ne düşündünüz?

Dünyanın en iyi tasarlanmış mimari

yapıları her zaman sanat eserleri ile projelerini tamamlar ve zamana bırakırlar. En iyi mimarlar ile çalışılarak Emre Arolat imzasıyla yaşama kavuşturulan Zorlu Center da sanatla olan dokunuşlarının ritmini, en samimi plastik işlerle yaklaşarak, yaşamayı ve yaşatmayı planlamakta. Ben de sanatın en iyi kriterini 'en samimi' olarak tanımlıyorum. Bir sanatçı olarak her türlü malzeme sadece duyguları anlatmamıza yardımcı olarak kullandığımız enstrümanlardır diye düşünürüm. Malzeme olarak doğal ve zorlanmayan, en önemlisi de geri dönüşümü mümkün bir üretim olan ağacı seçerek, gerçekten doğada olan bir formun boyutu ile oynama düşüncesiyle yola çıktım. Şehrin yeni yaşam merkezi olmaya aday Zorlu Center, peyzaj tasarımı ve bitki örtüsünü o kadar özenerek planlıyorken tasarım kendiliğinden doğadaki 'kozalak' olarak kafamda oturdu. Yapmak istediğim organik heykel "Kozalak" oldu.

Kamuya açık alanlarda yer alan ve bunun için üretilen işlerin önemi nedir size göre? İşiniz niye burada yer alıyor?

Sanat eserleri görülebilir - algılanabilir - dokunulabilir yakınlıkta ve samimiyette her yaş ve gelir seviyesindeki kişilerce beğeniyse ve ilgiye sunulabilsin istediğim. "Kozalak" projesi de bu tarzda bir paylaşım sunulmuş samimiyeti çok güçlü olan bir çalışma.

Çok işlevli bir kompleksin park biriminde "Kozalak" adını taşıyan bir enstalasyon... "Kozalak" nasıl bir fikrinsel altyapının ürünü? Çalışmanız mekânla buluşurken neleri göz önünde bulurdunuz?

Kozalak, ağaçların çoğunda ürem yapılarını barındıran bitki bölümü. Çam ağaçlarında ham bir meyve, çocukluğumuzun sevimli, hayranlıkla odamıza avucumuzda taşıdığımız sahip olmak, misafir etmek ve seyretmekten keyif aldığımız bir formu. Tarihte kozalığın şans getirdiği varsayılır. Rüyada kozalak görmek yaşamımızda maddi açıdan rahatlayacağımız şanslı bir döneme girdiğimizin müjdecisidir. Büyük kazanç ve zenginlik anlamında yeni başlayan yıllarda bereketine inanılarak evlere mutlaka konulur. Hikayeleri sevimli olduğu gibi form olarak 'altın oran' matematiğinde kusursuz bir doğal mucizevi fiziksel forma sahip. Çam kozalığındaki taneler kozalığın altındaki sabit bir noktadan kozalığın tepesindeki başka bir sabit noktaya doğru spiraller, eğriler oluşturarak çıkarlar. İşte bu eğri açısı 'altın oran'dır. Kozalak için tanımladığım misyon; samimi sevgisi ve çalışma enerjisiyle birbirine saygı duyarak yaşama sanatı.